

Monitoring volkov z izzivanjem tuljenja 2010: Poročilo projekta SloWolf (LIFE08 NAT/SLO/000244 SloWolf):

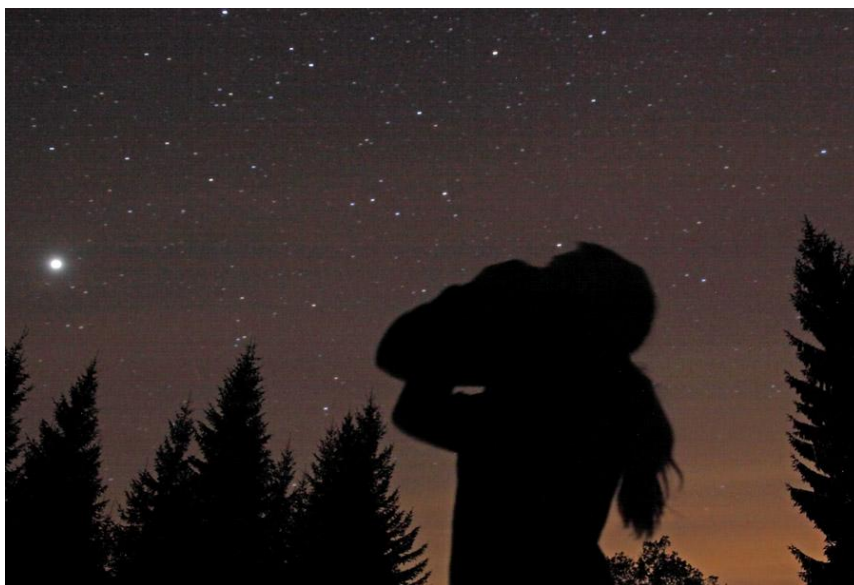
Potočnik Hubert, Krofel Miha, Skrbinšek Tomaž, Ražen Nina, Jelenčič Maja, Žagar Anamarija in Kos Ivan

Uvod

V okviru projekta SloWolf je bila v akciji C1 – Spremljanje stanja populacije volka v Sloveniji predvidena tudi vzpostavitev monitoringa populacije volkov s pomočjo izzivanja oglašanja. Metodo uporabljajo v nekaterih državah v Evropi in Severni Ameriki in služi za ugotavljanje prisotnosti teritorialnih tropov volkov ter prisotnosti mladičev oziroma volčjih legel. Parameter letne reprodukcije v populaciji je ključen podatek za ustrezno upravljanje tudi s populacijo volkov. Metodo bomo v projektu izpeljali v treh letnih sezonskih ciklih. Posamezne aktivnosti monitoringa v projektu izvajamo z namenom nadgradnje in optimizacije sistematičnega spremljanja stanja populacije volkov v Sloveniji. Takšen monitoring omogoča pridobivanje kvalitetnih podatkov in hkrati zagotavlja nepristransko podporo odločitvam stroke pri upravljanju s populacijo volka, predvsem z aktivnim odvzemom osebkov.

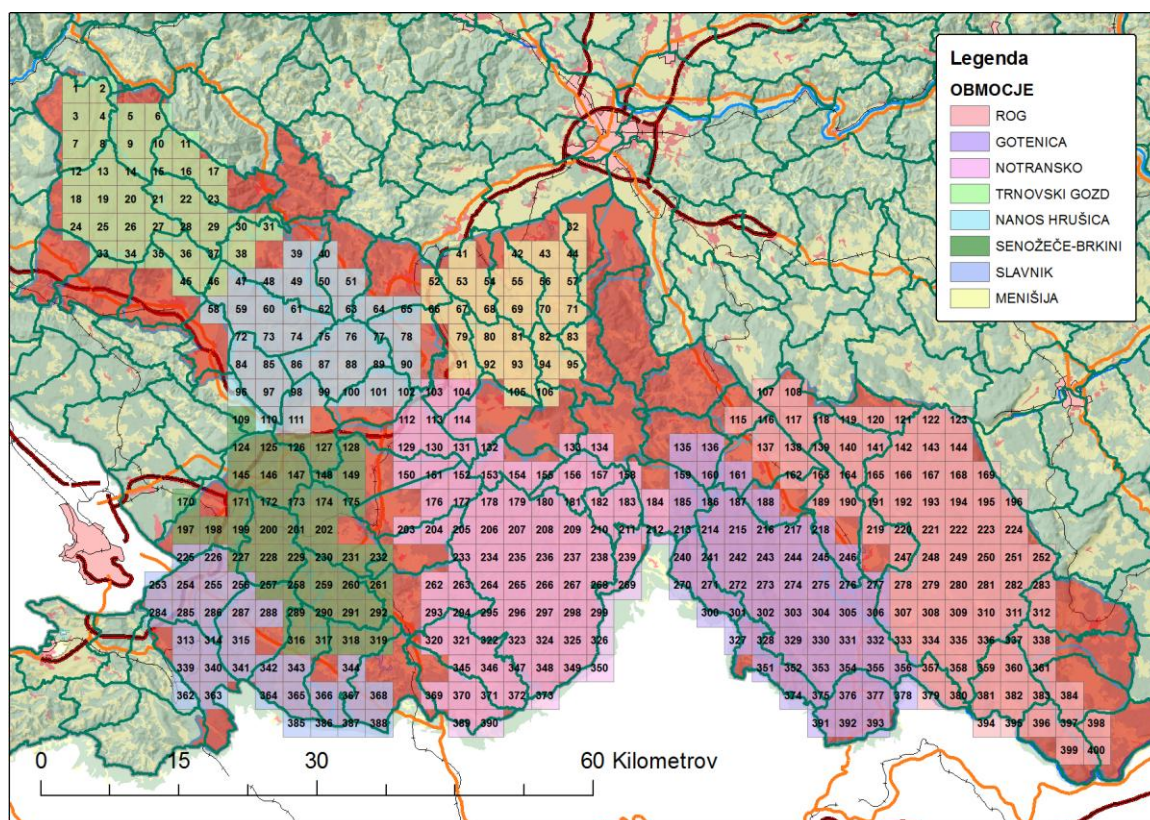
Metodologija

Metoda monitoringa temelji na izhodišču teritorialnega odziva volkov na simuliranega »vsiljivca«, ki z oponašanjem volčjega tuljenja izzove povratno oglašanje – tuljenje volkov. Pri tem lahko razločimo oglašanje mladičev in odraslih živali. Odziv na oglašanje je največji v juliju, avgustu in septembru, torej v času, ko so mladiči najbolj ranljivi.

Slika 1: Izvajanje monitoringa volkov z izzivanjem tuljenja v LD Iga vas. (foto: Miha Krofel)

Območje stalne prisotnosti volkov v Sloveniji smo glede na trenutno dostopne podatke s kvadratno mrežo razdelili v celice z velikostjo 3x3 km. V monitoring smo vključili le celice, ki vsebujejo vsaj 30% gozdnih in drugih (so)naravnih površin. Tako smo območje razdelili na 400 celic z velikostjo 9 km². Velikost posamezne celice ustreza slišnosti oglašanja volkov. Znotraj vsake celice smo izbrali točko, ki ima čim boljše slišnost in na njej z oponašanjem tuljenja volka poskušali izzvati odgovor teritorialnega tropa. Načeloma smo izzivali oglašanje z gozdnih cest, saj smo se tako lahko najhitreje premikali od točke do točke in v posamezni noči pokrili čim večje območje, hkrati pa smo na ta način zmanjšali motnje zaradi naše prisotnosti. V mirni brezvetrni noči se tuljenje volkov sliši do 4 km daleč (odvisno od razgibanosti terena). Ker posamezen trop pokriva veliko območje (povprečje 35 000 hektarjev), je verjetnost odziva na posamezni točki razmeroma majhna je potrebno v čim krajšem času pokriti čim večje območje. Ker pa se volkovi ne odzovejo vedno kadar so v bližini, je bilo potrebno izzivanje na vsaki točki ponoviti v treh zaporednih mirnih nočeh. S tem smo povečali verjetnost, da bomo zaznali njihov odziv.

Slika 2: Območje popisnih kvadratov z opredeljenimi večjimi zaključenimi prostorskimi enotami

Za vse vključene v monitoring smo pripravili krajša izobraževanja oziroma predavanja na katerih smo predstavili način dela ter izvedli prikaz oponašanja tuljenja volkov. Monitoring je potekal v nočeh brez padavin in brez močnega vetra. Z izzivanjem smo začeli približno 1 uro po sončnem zahodu in končali najkasneje 1 uro pred sončnim vzhodom.

Na lokacijo smo prišli karseda tiho in po prihodu v tišini počakali nekaj minut. Nato smo začeli z oponašanjem tuljenja volkov. Izzivanje je potekalo v treh serijah oziroma dokler nismo slišali odziva. Vsaka serija je bila sestavljena iz petih klicev. Posamezen klic je trajal 5-6 sekund. Klici znotraj serije so si sledili v razmiku 2-3 sekunde. Po vsaki seriji smo naredili 3-4 minutni premor, med katerim smo prisluhnili morebitnemu odgovoru. Vsa izzivanja oglašanja in vse odzive volkov smo zabeležili v popisni obrazec z vpisi o točnem času vsake serije izzivanja in vsakega zabeleženega odziva, smeri iz katere prihaja odziv, koliko volkov se je oglasilo (eden ali več) ter ali smo slišali oglašanje mladičev, oglašanje odraslih volkov ali oglašanje odraslih in mladičev.

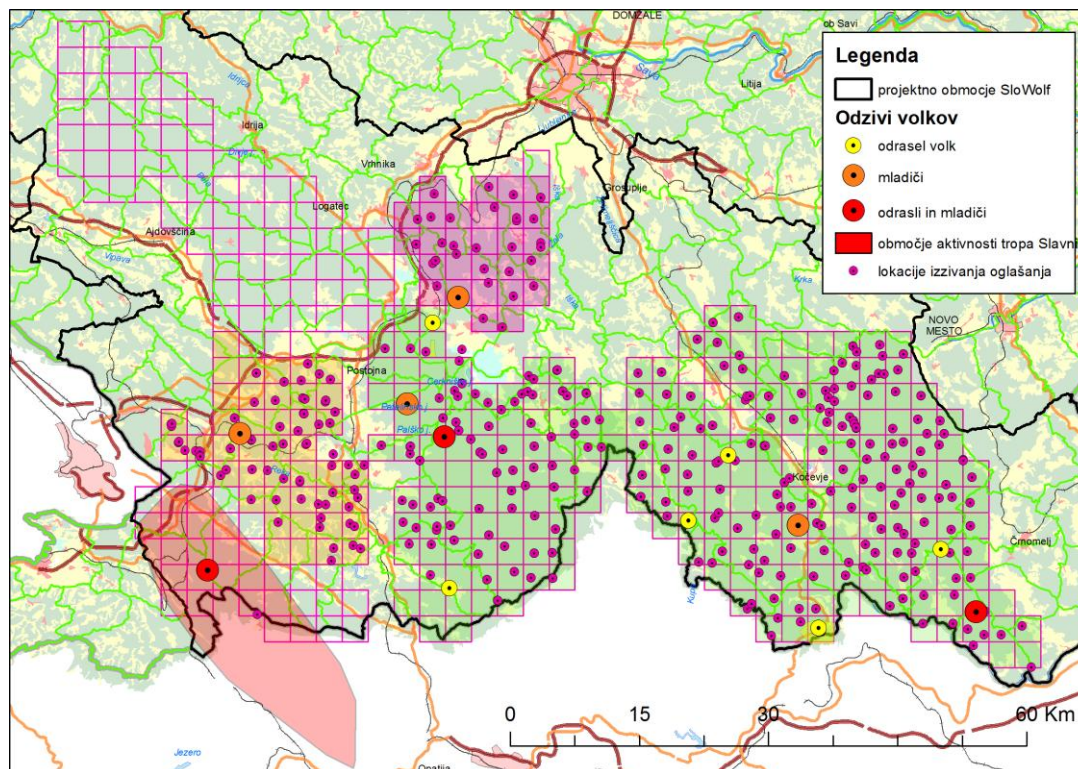
Rezultati

Monitoring volkov je potekal usklajeno na treh prostorsko povezanih območjih:

- od 30. avgusta do 1. septembra na širšem območju Menišije, Logaške planote, Rakitne in Krimskega hribovja
- od 1. do 4. septembra na širšem območju Bele krajine, Kočevske in Notranjske.
- od 4. do 7. septembra na širšem območju Slavskega ravnika, Vremščice in Brkinov

Na območju Slavnika in Podgorskega krasa smo v aprilu odlovili in s telemetrično ovratnico opremili vodilnega samca v tropu, zato smo natančno poznali gibanje in območje aktivnosti tropa Slavnik. V juliju in avgustu smo na izzivanje tuljenja večkrat dobili odziv mladičev in odraslih volkov, zato na tem območju rednega izzivanja oglašanja nismo izvajali. Leglo smo evidentirali in vključili v rezultate monitoringa. Na četrtem območju, to je območje zahodno od avtoceste Ljubljana – Koper (Nanos, Hrušica, Trnovski gozd), nam zaradi nenehnega slabega vremena v času po 7. septembru 2010 monitoringa v letošnjem ciklu ni uspelo izpeljati. Do se oktobra zmanjša odzivnost volkov ter tako poveča mobilnost volčjih mladičev, da bi se poveča možnost podvajanja odzivov istega legla na različnih območjih in tako izpeljava monitoringa na tem območju v letošnjem letu ni bila več smiselna.

V popisu je sodelovalo 65 usposobljenih prostovoljcev in poklicnih lovcev lovišč s posebnim namenom Medved, Žitna Gora, Kočevska Reka in Jelen ter zaposleni na projektu SloWolf. Izzivanja oglašanja smo izvajali med 19.30 in 5.40 uro. Večina izzivanj oglašanja je bila izvedena med 21:00 in 1:00 zjutraj. Izzivanja smo izvajali v 272 popisnih kvadrantih. Na njih smo skupno izvedli 740 nočnih izzivanj oglašanja volkov v 2191 serijah.

Slika 3: Rezultati izzivanja oglašanja volkov 2010.

Opomba: z večine točk je izzivanje potekalo večkrat (v različnih zaporednih nočeh).

Skupno smo prisotnost mladičev zaznali na sedmih lokacijah (Slika 3) od tega so se v treh primerih odzvali mladiči skupaj z odraslimi živalmi, na štirih lokacijah pa so se odzvali le mladiči. Razdalje med zaznanimi legli so bile v vseh primerih, razen v enem, večje od 18 km oziroma šestih popisnih kvadratov. Razdalja med lokacijama z zaznanimi mladiči pri Jurščah in Palčju je bila okoli štiri km, med obema odzivoma pa sta minila dva dneva. Dejanske lokacije volčjih mladičev so bile verjetno še bližje skupaj, saj smo odziv slišali iz nasprotnih smeri (mladiči so se v obeh primerih nahajali med lokacijama, s katerih smo izzivali). Zaradi velike bližine ter časovne oddaljenosti obeh odzivov gre najverjetneje za odziv istega legla.

Iz navedenih rezultatov lahko povzamemo, da je bilo v pozno poletnem času 2010 vzhodno od avtoceste Ljubljana – Koper prisotnih najmanj šest legel, evidentiranih na sedmih lokacijah. Poleg tega smo našestih dodatnih lokacijah dobili še odzive posameznih odraslih volkov, za katere pa nismo mogli vedno določiti, ali pripadajo odraslim teritorialnim živalim evidentiranih legel ali ne. V enem od teh primerov je odziv prišel s hrvaške strani.

Diskusija

Metodo izzivanja volkov smo letos preizkusili prvič in kljub nekaterim začetniškim težavam se zdijo rezultati obetavni. Seveda lahko pričakujemo, da na tem območju nismo zaznali vseh prisotnih legel, pa tudi, da imajo nekateri tropi evidentiranih legel teritorije tudi na hrvaški strani. Kljub temu pa lahko glede na poznavanje velikosti domačih okolišev tropov volkov in teritorialnosti volkov sklepamo, da smo veliko večino legel zaznali.

Prav zaradi problema (ne)zaznavanja vseh legel načrtujemo za prihodnje leto nekoliko spremenjeno metodo izzivanja, ki bo potekalo neprekinjeno in neodvisno od morebitnega odziva volkov. Na ta način bomo ocenili stopnjo odzivnosti legel/volkov po metodi lova in ponovnega ulova, s tem pa bomo lahko ocenili tudi delež legel, od katerih nismo dobili odziva. Poleg tega bomo monitoring izpeljali sredi poletja (konec julija), ko je vreme precej bolj stabilno, mobilnost mladičev pa znatno manjša (nekaj sto metrov ali kilometer).

Šest zaznanih legel pomeni, da je bilo v letu 2010 v Sloveniji skotenih okoli 32 volčjih mladičev (4,2 do 6,4 skotena mladič/leglo, Mech in Boitani 2003). Ob tem je potrebno poudariti, da je pri volkovih smrtnost mladičev precejšnja, saj jih po podatkih iz tujih raziskav največ tretjina do polovica (6 – 48%; Mech 1970) preživi do prve zime (torej lahko pričakujemo, da bo do zime preživel 9 do 15 mladičev). Tudi pri tropu Slavnik, ki smo ga spremljali s pomočjo GPS telemetrije, smo našli mrtvega le nekaj mesecev starega mladiča. Za ocenjevanje prirastka v populaciji je pri tem seveda potrebno upoštevati tudi smrtnost odraslih živali (tako naravno kot zaradi človeka) ter morebitne emigracije in imigracije preko meje s Hrvaško. Za zanesljivo oceno pa bi potrebovali tudi dejanske podatke o velikosti legel in smrtnosti mladičev z dinarskega območja. Pričujoče poročilo je letno poročilo prvega cikla izpeljane akcije. Ob koncu celotnega obdobja monitoringa z izzivanjem oglašanja volkov bo pripravljena celovita ekspertiza tako rezultatov, kot tudi uporabnosti metodologije za nadaljnji monitoring volkov v Sloveniji

Zahvala

Iskreno se zahvaljujemo vsem, ki ste sodelovali pri prvem sistematičnem monitoringu legel in teritorialnih volkov v Sloveniji.

Viri

Mech, D.L., 1970. The wolf: ecology and behavior of an endangered species. The Natural History Press, Garden City, New York.

Mech, D.L. in Boitani, L., 2003. Wolves: Behavior, Ecology, and Conservation. University Of Chicago Press, Chicago.